

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

96. Quinam est minister Sacramenti matrimonij. Et notatur Ministrum, id est Sacerdotem, ante Concilium Tridentinum non fuisse necessarium; at postea esse necessarium, & pertinere ad essentiam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

habiliū, Missam celebraret, sponsi vnā cum duobus testibus accesserunt ad Altare, vbi Parochus celebrabat; & cum Parochus finita Missa recederet ab Altari nihil sciens, neque cogitans de hoc, expresserunt coram ipso, & duobus testibus adductis, mutuum consensum de presenti. Quod Matrimonium Mediolani, & Romæ fuit pronuntiatum validum; licet ipsi contrahentes fuerint nonnullis pœnis multari. Et ratio est, quia si sufficit præsentia Parochi coacta, & dolosa: ergo sufficit etiam fortuita. Deinde, cum Parochus, & testes in casu nostro vere aduertant, sufficienter dicuntur præsentēs, cum præsentia ad valorem Matrimonij petita contenta sit sola intellectus aduertentia, qua rite testimonium contracti Matrimonij prohiberi possit. Firmiter; nam in aliis contractibus, qui casu adest, potest testificari de eis: ergo & hic in contractu Matrimonij; quia ius Tridentini est correctorium, vnde intelligi debet de præsentia, quæ minus corrigat, dummodo humana sit, & sufficiens ad finem Tridentini, qualis est dicta: nam casu transeuntis ita testificari possunt, si aduertant ac si data opera intercesserint.

3. Nota verò, quod pro vtraque sententia in hac quæstione adducuntur Declarationes Sacræ Congregationis, quæ videntur inter se pugnare; sed non est descendendum à sententia affirmatiua, & ad declarationem Sacræ Congregationis adductam pro negatiua sententia, ne videatur pugnare cum altera adducta pro affirmatiua, respondet Bossius vbi supra intelligendam esse quando Patochus casu præsens, vel ad id non expresse vocatus, vel præmonitus ex subitanea & fortuita præsentia non intellexit, vel potuit intelligere rem seriò agi, & animo contrahendian tunc non censetur adhibitus ad illum actum. Cætera à Gonzalez, & Pontio obiecta, facile reiciuntur: nam lege Quasitum, 78. §. final. de lege 3. & alia iura, quibus Gonzales nititur probare, eum, qui casualiter adest, non censeri adesse; loquuntur de fitione iuris, & de præsentia tantum corporea, non de morali, quæ perfectissime etiam breuissimo tempore haberi potest, dum res, quæ coram agitur, probe percipitur. Quare dictum testis repentini est nullum, solum quando non est informatus, nec potuit probe rem percipere. Lex autem, heredes, §. in testamento ff. Qui testam. fac. possunt; quia Pontius probat adhibutum in iure dici, qui rogatur: loquitur de testibus quoad testamenta. Et ita nostram sententiam præter Bossium, & alios vbi supra citatos, tenet doctus, & amicissimus Pater Petrus de Matrimonio, disp. 40. sect. 10. num. 9. qui respondet ad argumenta adducta à Leandro & Pontio, & explanat sensum Declarationum Sacræ Congregationis. Idem etiam docet Pater Auersa de Matrimonio, quæst. 6. sect. 6.

RESOL. XCV.

An sint à matrimonio arcendi, qui Elidei rudimenta nesciunt?
 Et an saltem Pater noster, Aue Maria, Credo, & Decalogum, debeant scire?
 Et cursum inferitur statuere impedimenta matrimonij, non ad Episcopum, sed ad Papam spectare? Ex part. 4. tit. 4. & Misc. Ref. 85.

§. 1. **A**ffirmatiuè videtur respondendum per ea, quæ adducit Basilius Pontius de matrim. lib. 5. cap. 36. num. 8. Vnde in prima Synodo Panormitana Eminentiss. Domini mei Cardin. ab Auria part. 2. c. 7. n. 1. sic habetur. Parochus moneat sponso matrimonium minime iungendos esse, quin fidei Chri-

stianæ rudimenta prius nouerint, quod antea decreuerat Cardin. Paleotus in Archiepisc. Bonon. part. 3. de sacram. matrim. fol. 157. col. 1. vbi ita ait. Quæret Parochus an matrimonium facturi doctrinam Christianam sciant, aut saltem Pater noster, Aue Maria, Credo, & Decalogum; quod si vterque ea nesciat, aut eorum alter moneat illos se non ante ad tertiam denunciationem venturum quàm illa ab ipsis rectè memoria teneri & intelligi perspexerit. Sic ibi.

2. Verùm his non obstantibus negatiuam sententiam prorsus sustinendam esse puto, quam docet vterque Sanch. Thom. & Ioan. hic in selectis disp. 28. num. 9. ille verò de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 15. n. 19. & nouissime Homobon. de Bonis in exam. Eccles. part. 3. tract. 13. c. 11. §. 3. refol. 2. vbi ita ait. Licet nonnulli asseruerint aliquem à matrimonio contrahendo arceri posse si Christianam doctrinam ignoret, donec saltem Orationem Dominicam & Angelicam salutationem, Symbolum fidei & Decalogi præcepta memoria retineat, nisi præsenio, aut ingenij tarditate incapax esset. Aliis tamen verius videtur absolutè & per longum tempus prohiberi non posse, cum matrimonij prohibito regulariter non nisi in casibus à iure expressis inducenda sit, & inter carmina in quibus coniugiorum impedimenta dilucidantur, vt sunt, error, conditio, &c. hoc impedimentum non extat. Expedi tamen suauiter absque vi bono modo & prudenti ratione ad breue tempus impedire vt sic doctrinæ addiscendæ curam habeant. Ita ille, & hoc modo intelligendæ sunt Synodi prædictæ, sin aliter, prohibitionem illorum non approbo; nam, vt notat Thom. Sanchez vbi supra, statuere impedimenta matrimonij non ad Episcopum, sed ad Pontificem spectat; & hæc opinio apud me certa est, & contrariam non puto probabilem, quod valde notandum est à Parochis & eorum Capellanis, nam hic casus frequenter potest accidere.

Sup. hoc mō
 g'is late sup.
 in Ref. 70. §.
 vlt. & in alia
 Ref. eius
 not.

RESOL. XCVI.

Quisnam est Minister Sacramenti matrimonij?
 Et notatur Minister, id est Sacerdotem ante Concilium Tridentinum non fuisse necessarium, at postea esse necessarium, & pertinere ad essentiam matrimonij Ministerium talem, & testes? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 253, alias 254.

§. 1. **N**otabilis est sententia Melchioris Cani lib. 8. de locis, cap. 5. asserentis ministrum huius Sacramenti esse sacerdotem ipsum profertem verba, & coniungentem contrahentes matrimonio. Sed hanc Cani opinionem vsque ad sua tempora nullum defensorem habuisse testatur Sotus in 4. dist. 26. quæst. 2. art. 3. & præter Gulielmum Parisiensem, & Theologos Concilij Colonienfis, nullum auctorem pro tali opinione allegari posse, notat Vasquez 10. 4. in 3. p. disp. 3. de matr. cap. 4. num. 41. & ideò Basilius Pontius de matrim. lib. 2. cap. 8. n. 2. & Vasquez loco citato, num. 46. hanc opinionem improbabilem putat, & notā dignam, vnde illam temerariam appellat Rebellus p. 2. lib. 2. q. 4. sect. 2. num. 6. Et patet ex Concilio Tridentino, & Florentino, vbi ex instituto propter nouas hæreses de matrimonij Sacramento agunt, nec aliam nouā materiam, formam, ac ministrum illius in ratione Sacramenti tradunt, quàm in ratione contractus sub omni lege ab initio fuerit requisitus. Constat autem non opus fuisse sacerdote ante legem nouam, nec hodie inter gentes, vt matrimonium in genere contractus validum sit. Ergo, &c. ita etiam hanc sententiam

sententiam improbabilem esse docet Coninch *de Sacrament. disp. 24. dub. 3. num. 29.*

2. His tamen non obstantibus Melchioris Cane sententiam: quam supradictis notis auctores citati inveniunt, sequuntur novissimi nostris temporibus duo viri doctissimi sacre Theologi in Academia Duacena publici Professores, Gulielmus Estius in *4. sent. dist. 26. §. 10.* Franciscus Sylvius in *3. part. D. Thome quest. 42. art. 2. queritur 1.* qui octo argumenta adducit ad probandum Sacramenti matrimonij ministrum esse solum sacerdotem. Et hanc sententiam tanquam probabilem videtur admittere Didacus Nagnus in *3. part. to. 1. g. 64. art. 6. diff. 1. concl. 2.* Sed an ita reuera sit, aliis iudicandum relinquo: mihi enim placet communis sententia, asserens ministrum huius Sacramenti esse ipsos contrahentes, vt alibi diximus.

Alibi infra ex doctrina Ref. 113. signanter in fine, & in alia Ref. eius annot.

3. Notandum est tamen hic obiter, Tolerum *lib. 7. cap. 6. num. 4.* docere ministrum in hoc Sacramento ante Concilium Tridentinum non fuisse necessarium, at postea esse necessarium, & pertinere ad essentiam matrimonij ministrum, & testes. Sed hæc verba continere multa absurda notauit Basilius Pontius *de matrim. lib. 1. cap. 8. num. 8.* nempe ante Tridentinum non fuisse necessarium ministrum in matrimonio: & tamen Sacramenta non perficiuntur sine ministro; deinde posse Ecclesiam alium ministrum constituere. Quæ omnia cum sint absurdissima, & viro docto indigna; dicendum est contra Pontium sub nomine ministri Toletum intelligere sacerdotem assistentem cum testibus matrimonio, & sic omnia absurda cessant; nam præsentia Parochi ante Tridentinum non erat necessaria ad contrahendum matrimonium, postea verò sic.

RESOL. XCVII.

Quanam sit materia, & forma huius Sacramenti? Et quanam sit materia, & forma in matrimonio contrahendo per Procuratorem inter absentes? Ex part. 3. tit. 4. Ref. 250. alias 251.

§. 1. **P**rima opinio asserit, internum consensum contrahentium esse materiam, verba autem esse formam. Ita Nauarrus *cap. 22. n. 20.* & Syluester *verb. matrimonium, num. 1.* Secunda contra Nauarrum docet, nempe verba esse materiam, consensum formam. Ita Maior in *4. dist. 26. quest. 1. & 3.* Tertia tenet verba ab vno prius prolata esse materiam, alterius verò verba esse formam. Ita Victoria in *summa, n. 245.* Quarta docet, verba contrahentium, esse sibi mutuo materiam, & formam, qua enim matrimonij contractum inchoant, & offerunt, materię rationem obtinent: qua verò eundem acceptant, perficiunt, & complent, formę rationem habent. Ita DD. quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim. to. 1. lib. 2. disp. 6.* quibus ego addo Coninch. *de Sacram. disp. 24. dub. 3. num. 32. & 33.* Villalobos in *summa tom. 1. tract. 13. diff. 6. num. 2.* & Suarez in *3. part. tom. 3. disp. 2. sect. 1. asser. 1.* Quinta opinio asserit, materiam huius Sacramenti esse coniugum corpora mutuo tradenda, formam verò esse verba coniugum contrahentium. Ita Paludanus, Couarruias, D. Antoninus, & alij, quos citat, & sequitur Layman. in *Theol. moral. lib. 5. tract. 10. punct. 1. cap. 2. num. 3.*

2. Mihi quarta opinio magis placet. Sed quanam sit materia & forma in matrimonio contrahendo per procuratorem inter absentes, vide Sanchez *to. 1. lib. 2. disp. 11. g. 4. n. 28.* cuius sententia displicet Basilio Pontio *de matrim. lib. 1. cap. 10. num. 6.*

RESOL. XCVIII.

An Parochus teneatur sub mortali interrogare sponsum de mutuo consensu? Et notatur non teneri Parochum interrogare sponsum, si contrahentes, an aliquod impedimentum habeant, ne contrahere possint? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 251. alias 254.

§. 1. **R**espondeo quòd debet Parochus vitæ consensu ante contractum, an scilicet libere consentiat, vt præcipit Concil. Tridentinum *sess. 24. cap. 1.* citat tamen omisso, quando aliàs Parochus contra sponsum libere consentire, est leuis, & tantum culpa venialis. Et ita docent Coninch *de Sacram. disp. 27. dub. 3. concl. 4. n. 74.* & Sanchez *tom. 1. lib. 3. disp. 38. num. 8.* Guttierrez *vbi infra.*

2. Notandum est etiam hic contra Veracruza in *speculo in appendice dub. 2. concl. 1. & 2.* non teneri Parochum interrogare contrahentes an aliquod impedimentum habeant ne contrahere possint, & ita tenet Guttierrez *de matrim. cap. 69. n. 17.* & Sanchez *vbi supra num. 10.*

RESOL. XCIX.

An Parochus, si intellecto consensu contrahentium, non dicat, ego vos coniungo in nomine Patris, &c. peccet mortaliter? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 255. alias 256.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Rebellus *part. 2. lib. 2. g. 7. sent. 2. n. 4.* vbi sic ait. Opus est vt Parochus intellecto vtriusque consensu dicat, Ego vos coniungo in nomine Patris, &c. vel aliis verbis vtatur iuxta Prouincię consuetudinem. Quæ verba licet non sint de necessitate Sacramenti, cum sint forma ipsius, sunt tamen de necessitate præcipui sub mortali obligantis, adhibenda. Ita ille, & post illum Cenedus in *99. Can. quest. 30. num. 38.* & Zarnardus in *direct. part. 1. de sacram. matrim. c. 10. g. 27.*

2. At contrariam sententiam tenet Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 13. diff. 6. num. 3.* sic asserens [No obstante, que el Concilio dize que el Paroco entendiendo el consentimiento de las partes diga aquellas palabras.] Ego vos in matrimonio coniungo in nomine Patris, &c. [d otras segun el vso recebido de la tierra, lo qual dize Rebellio que obliga a peccado mortal, mas yo soy de parecer, que obliga solo a venial, porque ni las palabras son de materia, que den a entender otra cosa, ni la materia es grave.] Sic ille, & ante illum Guttierrez *de matrim. cap. 69. n. 16.* Sanchez *tom. 3. lib. 8. disp. 38. num. 7.* & Coninch. *de Sacram. disp. 27. dub. 4. num. 45.* & ego hanc sententiam teneo.

RESOL. C.

An si Parochus, dum matrimonium contrahitur, si distractus, & non aduertat ad ea, que sunt efficiuntur, dictum matrimonium sit validum? Et quid est dicendum de testibus in prædicto casu? Et an, si Parochus contradicente celebratur matrimonium, sit validum? Et curissime inferitur, an si Sacerdos proferat super materiam legitimam formam Sacramentorum, sit